

Caimó, una figura llegendària

Text > ESTER SEGUÍ

La literatura pot ser la porta d'entrada a diversos mons, a realitats de les quals podem no ser conscients. Això és el que succeeix amb la novel·la *Caimó*, de Toni Strubell i Trueta (Oxford, 1952). L'autor ens presenta, a través de l'època convulsa en la qual va viure, una figura fascinant i poc coneguda: la de Pere Caimó i Bascós (Sant Feliu de Guíxols, 1819-1878), un polític que va liderar l'alçament federalista conegut com «el Foc de la Bisbal» el 6 d'octubre de 1869.

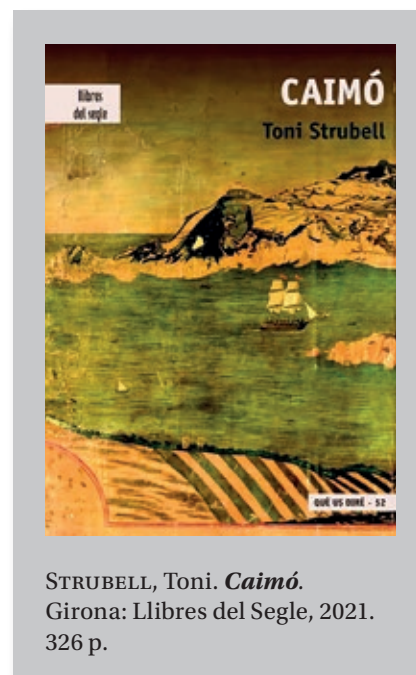
Obligada a marxar de Sant Feliu de Guíxols per buscar un futur millor, la família de Pere Caimó es va instal·lar a Puerto Rico («País para hacerse rico y morir joven»), al municipi de Mayagüez, on es va dedicar al comerç i va fer fortuna. No va ser fins passats trenta anys, el 1853, que l'indià Caimó va tornar al seu poble enyorat, convençut de la lluita per aconseguir una justícia que no existia ni a Puerto Rico ni a Catalunya.

Caimó va retrobar un Sant Feliu en plena efervescència gràcies a la indústria tapera. Implicat a denunciar les injustícies, ràpidament es va convertir en el líder republicà federal de les terres empordaneses. Juntament amb Caimó van aparèixer altres líders socials, polítics i intel·lectuals del país, com ara Abdó Terrades, Narcís

Monturiol o Isabel Vila, que és considerada la primera dona sindicalista catalana.

Estimat i odiat en la mateixa mesura, Caimó, influït pels moviments revolucionaris de l'època, va ser alcalde de Sant Feliu durant diversos moments del Sexenni Democràtic (1868-1874), i va patir l'empresonament i l'exili unes quantes vegades. El 1869 també va ser el diputat a les Corts a Madrid més votat per la seva demarcació. Decebut amb Madrid, tota la vida va ser un lluitador pels drets democràtics: «No! Aquí a Madrid, no hi ha res a fer. Nosaltres hem d'actuar sense dilacions per declarar la República a casa nostra». Tot i això, les seves peripècies no són més que el rerefons sobre el qual dilucidar la repressió, la injustícia, el sentit de les revolucions, la llibertat d'expressió...

Strubell empra un estil senzill en què el pes recau sobre els fets històrics i el protagonista. Hi destaca, però, l'ús de frases fetes («s'havien de vendre bous i esquelles») i un lèxic ric ple de matisos, com també un ús fantàstic del lèxic porto-riqueny («Piensan esos pajuatos de Madrid que fue educar a los criollos de Venezuela que les hizo volver separatistas») i el tractament de la llengua del revolucionari italoús Francesco Radaelli («Possiamo fortifi-

STRUBELL, Toni. *Caimó*.
Girona: Llibres del Segle, 2021.
326 p.

care la ciutat convertíendola en impenetrabile»).

Amb pròleg de Dolors Bassa, la novel·la prioritza l'esperança d'un futur millor per a la gent, l'única opció que ens manté vius i ens fa lluitar. Per sort, la literatura pot servir per recuperar la memòria de grans personatges de la nostra història, afegint punts de vista i elements nous, a fi de comprendre el que va poder ser i finalment no va ser.

Après tant, la beauté n'est que dans l'oeil qui voit

Text > SILVIA PLANAS

Així, en francès, li envia Manolita Carreras un vers de Guyau a Carles Rahola. Corre l'any 1908 i és la segona carta que aquesta jove culta, apassionada, observadora, curiosa i educada escriu a aquell jove brillant, cultivat, pacífic, valent i compromès. Entre el 12 de novembre de 1908 i el 5 de maig de 1909 li escriu trenta-quatre cartes obviades pels que, el 1998, van publicar els seus epistolaris. Rosa M. Gil trenca aquesta tendència i, com va fer amb les dones de la Casa Masó, situa Carreras a l'epicentre, la fa protagonista i parteix

d'ella i de les seves vivències per explicar la història.

L'autora ha estudiat amorosament les cartes i les ha mirat des d'una òptica nova: la del gènere. El resultat és magnífic i fa evident que la mirada feminista va més enllà de fer la història de les dones, i que implica mirar, llegir i interpretar les coses i els fets d'una manera diferent. Manuela Carreras i Duran (1884-1963), una gironina afecionada a l'astronomia, era filla del doctor Bonaventura Carreras i Peralta i de Carme Duran. Tenia una educació refinada, fruit d'una formació francesa

exquisida. Gil la descriu com a «poc convencional, més inclinada a l'estudi, la música i la ciència que no pas a les expectatives previstes per a una noia de l'alta societat».

Però, més que en aquella excepcionalitat, la transcendència del llibre rau en aspectes subtils, com ara la quotidianitat preciosa que es desprèn de les cartes: els llibres i els estudis, les tertúlies intel·lectuals, les anades a la Catedral, les passejades per Sant Daniel, l'observació dels astres, amb l'emoció que provoca la descoberta «d'una nova estrella de la constel·lació d'Orion... po-

Penjant del fil del temps

Text > LAURA REIXACH

Rosa Font (Sant Pere Pescador, 1957) continua el seu trajecte personal en el camp de la poesia amb aquest volum exquisit que és *Temps el·líptic*, la darrera obra de l'autora, en què prossegueix la cerca de l'ésser en el temps i en la depuració de la seva expressió formal, de l'ús precís de la paraula, pulcre i revelador.

«I m'adormo escoltant el silenci que em gronxa en l'úter buit del món.» Aquesta imatge, poderosa i corprenadora, que tanca «Ruta orbital», el segon poema de *Temps el·líptic*, és una mostra eloqüent d'aquesta excel·lència que lliga forma i contingut. Els versos de Font són d'una profunditat nítida i, alhora, cerquen captar l'inefable amb una senzillesa envejable. Això fa que la seva poesia sigui plaent mentre ens endinsa en l'exploració de la realitat més inabastable. L'autora, a voltes amb poemes curts que s'engoleixen en un sospir, a voltes amb peces més llargues de lectura més reposada, ofereix al lector una terra fecunda per sentir i pensar.

El llibre està dividit en quatre reculls de títol suggeridor i unificador pels temes dels poemes que en formen part. El primer, que es titula igual que el volum sencer («Temps el·líptic»), el formen una vintena de poemes en què Font descabdella interrogants i possi-

bles respostes a aquest passar que és viure. En el segon, «El cor obscur dels mots», hi trobem una reflexió sobre la paraula i la gestació poètica en una desena de peces. En aquest segon apartat l'autora avança amb confiança i coneixement per tot de senders viscuts, com avala el fet que hagi rebut premis de renom, com el Rosa Leveroni (2008), el Carles Riba (2010) o el Senyoriu d'Ausiàs March (2019).

En el tercer recull, «Com una vella estàtua», Font, amb la destresa de Rodin o Giacometti, esculpeix un enfilall d'escenes quotidianes estàtiques però alhora vívides, amb les quals convoca la presència física de persones i elements del paisatge. Catorze poemes que ens interpel·len a propòsit de la profunditat de l'instant i l'espai. I en el quart, «I veure passar els núvols», clou el volum amb tretze peces en què l'autora s'orienta més a reconstruir un estat d'ànim viscut i a aprofundir en aquest pensar i sentir el temps. Com rubrica amb rotunditat en el primer vers de «L'altra», el darrer poema d'aquest últim recull i de tot el volum: «Escric per a qui vaig ser». Un vers que segueix d'aquesta manera: «Per retrobar-me amb aquells monstres que van poblar la nit fins que es van escolar per l'ull de la finestra. Escric per a qui vaig ser quan corria amb els gossos i l'ai-

lida i solitària». Aquell seu «voler cel i muntanyes, i res més» projecta la imatge d'una gironina convençuda que a la vida no seria gaire cosa més que dona, esposa, potser mare... Aquest era el destí de les filles de casa burgesa abocades a casar-se i a complir les expectatives de la societat patriarcal.

El llibre mostra la influència, decisiva, de la manera de pensar, de fer i de viure de Manolita en un escriptor tan ben considerat i reivindicat com Rahola. Rosa M. Gil posa Manolita al centre del relat i ens la descobreix influent decisivament en les obres i en la vida de Rahola. La rescata dels marges i la converteix en la guia perfecta per entendre l'escriptor i la Girona del seu temps.

En això rau la grandesa de l'exercici de l'autora: a elevar la quotidianitat, el coneixement, l'amistat i el sentiment a qüestions transcendents per a la història de la ciutat i de la seva gent.

El llibre és delicat i concís, parteix d'una anàlisi científica i historiogràfica impecable i ofereix una mirada innovadora. La introducció i les conclusions tanquen amb perfecció el cercle que es dibuixa entre els dos personatges i el seu context. L'apèndix final, a més, llista els llibres que formaven la biblioteca de Manolita, amb moltes obres selectes en francès.

«Al cap i a la fi, la bellesa no és sinó en l'ull que mira», diu el vers de Guyau que Manolita envia a Rahola. I l'ull de

FONT, ROSA. *Temps el·líptic*. Barcelona: Eumo Editorial, 2022. 64 p.

gua anguiejava a les regues de l'hort». Així, amb aquests versos que traspuen mestratge, Font completa aquesta el·lipse que el títol ens anunciava i que dona sentit a tot el volum.

GIL TORT, ROSA MARIA. *L'astrònoma i l'escriptor: Cartes de Manolita Carreras a Carles Rahola (1908-1909)*. Girona: Diputació de Girona, 2021. 154 p.

qui escriu aquest llibre ha vist la bellesa que rau en la història d'una dona que, si no fos per aquesta publicació, continuaria sent una desconeguda. Però Rosa M. Gil obre camins nous de recerca, construeix referents nous que són, des d'ara mateix, imprescindibles.